



## 31 januari—7 februari

## Debatter m. m.

## Onsdagen den 31 januari

Sid.

## Svar på interpellationer:

av herr Olofsson ang. översyn av bidragsbestämmelserna för skogliga samverkanområden i lappmarkerna .....	3
av herr Svanström ang. domänverkets förvärv av familjejordbruk .....	6

Svar på fråga av herr Berg, Gunnar, ang. åtgärder för att förhindra slöseri med vissa anslag till försvaret .....	12
---	----

Interpellation av herr Sveningsson om tillgodoseende av allmänhetens krav på säkerhet vid vissa patienters permittering från mentalsjukhus m. fl. vårdanstalter .....	16
---	----

## Tisdagen den 6 februari

Minnesord över herr Thun .....	18
--------------------------------	----

## Interpellationer:

av herr Edström om vissa åtgärder i syfte att öka trafiksäkerheten på motorvägarna .....	18
av herr Nilsson, Yngve, ang. prisutvecklingen för jordbrukets produkter, m. m. ....	19

## Onsdagen den 7 februari

## Svar på interpellationer:

av herr Lundström ang. beskattning av traktamentsersättningar	22
av herr Schött om viss återbetalning av avgift vid försenad skatteinbetalning .....	25

## Interpellationer:

av herr Svanström ang. tillvaratagande av yrkesfiskarens intressen vid utfärdande av bestämmelser om skyddsåtgärder för sälbeståndet .....	26
av herr Hanson, Per-Olof, ang. förslag till namnlag .....	27
av herr Sörlin ang. tidpunkten för upptagande av gruvdrift i Stekenjokk i Vilhelminafjällen .....	29

## Samtliga avgjorda ärenden

### Onsdagen den 31 januari

Bankoutskottets memorial nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken berättelse .....	16
— nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret berättelse .....	16

### Onsdagen den 7 februari

Statsutskottets utlåtande nr 20, ang. utgifter å tilläggsstat II: ecklesiastikdepartementet .....	26
Bevillningsutskottets betänkande nr 1, ang. promilletalet för skogsårdsavgiften för år 1962 .....	26
— nr 2, ang. avtal med Grekland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt .....	26
— nr 3, ang. tilläggsavtal till avtalet den 27 oktober 1953 med Konungariket Danmark angående handräckning i skatteärenden	26
— nr 4, ang. avtal med Republiken Sydafrika för undvikande av dubbelbeskattning .....	26

---

## Onsdagen den 31 januari

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

---

Justerades protokollen för den 23, 24 och 25 innevarande månad.

---

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Thun* för tiden från och med den 29 i denna månad till och med den 28 nästkommande februari på grund av ett från honom inkommet, nu uppläst läkarintyg, utvisande att han till följd av gallsjukdom vore sjukskriven för tiden till och med sistnämnda dag.

---

### Ang. översyn av bidragsbestämmelserna för skogliga samverkanområden i lappmarkerna

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Olofssons interpellation angående översyn av bidragsbestämmelserna för skogliga samverkanområden i lappmarkerna, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Olofsson har i en interpellation frågat mig dels när den i statsverkspropositionen förebådade utredningen angående översyn av bidragsbestämmelserna för samverkanområden på det skogliga området i lappmarkerna kan väntas bli tillsatt, dels när jag beräknar att de nya bestämmelser, som utredningen får till uppgift att utarbeta, kommer att kunna tillämpas.

I anledning härav vill jag upplysa, att det är min avsikt att inom kort hemställa om bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande bl. a. bestämmelserna om bidrag till skogsvägbggnad och skogs-

vårdsåtgärder. I utredningsuppdraget avses ingå den i interpellationen åsyftade översynen. När resultatet av denna kan föreligga är ej möjligt att nu exakt förutse. Tidigast kan förslag i ämnet föreläggas 1963 års riksdag.

Med detta herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Olofssons interpellation.

Herr **OLOFSSON** (fp):

Herr talman! Till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vill jag framföra ett tack för svaret. Svaret kom fort, men tyvärr måste jag säga att det inte framkommer så mycket mer i svaret än vad som redan står i statsverkspropositionen. Man står ungefär på samma ståndpunkt.

Det förhåller sig ju så att lagstiftning angående skogsvård är något förhållandevis ungt. Vi har visserligen haft en del skogliga förordningar sedan lång tid tillbaka, men först vid tillkomsten av 1923 års allmänna skogsvårdsdrag talas det om skogsvård. Då fick vi bestämmelser om de nya skogsvårdsstyrelserna. Tidigare hade domänstyrelsen och dess tjänstemän skött skogen och skogslagarnas efterlevnad. Nu fick vi för första gången en lag som talar något om att även återväxten skall tryggas.

I 1923 års skogsvårdsdrag ställdes emellertid Lappmarken utanför. Vi där uppe kom inte under skogsvårdsdragens bestämmelser utan skulle fortfarande sortera under domänstyrelsen. Vi hade med andra ord ingen lag som talade om skogsvård. Men för att bättra på detta förhållande — det stod naturligtvis klart att det behövdes en lag som även skyddade återväxten i Lappmarken — beslöt den 10 juni 1932 om en särskild lappmarksdrag, som skulle träda i kraft den 1 januari 1934. Enligt denna lag

#### Ang. översyn av bidragsbestämmelserna för skogliga samverkanområden i lappmarkerna

skulle skogsvårdsstyrelsen bli den tillsynsmyndighet som skulle sköta skogslagarnas efterlevnad även i Lappmarken. Men lagen var av en speciell karaktär. Den föregicks av en mycket långvarig och rätt omfattande utredning, och det är ganska intressant att nu läsa resultatet av denna utredning. Man var oenig på praktiskt taget varenda punkt och hade nästan lika många uppfattningar om hur det hela skulle tillämpas som det fanns medlemmar i utredningen. En sak var man emellertid ense om, nämligen att man skulle åstadkomma en lag som var något alldeles speciellt, en lag som inte liknade något annat. Därutinnan lyckades man också mycket bra. På denna utredning byggdes Kungl. Maj:ts proposition som sedan blev lag, antagen av riksdagen. Denna lag tillämpades sedan under rätt många år i Lappmarken. Det var en dimensionslag, en lag som var byggd på huggningsklasser, men det talas ingenting om föryrnging. Man framskapade trasiga bestånd. Det blev ingen slutavverkning, men samtidigt blev det stora uttag.

Det visade sig mycket snart, att denna lag inte var särskilt lyckad. Dess svagheter var stora, och dess verkningar på Lappmarkens skogar åstadkom betydande svårigheter. För att råda bot på detta förhållande tillsatte Kungl. Maj:t den 12 maj 1939 en ny utredning som antog namnet norrländska skogsproduktionsutredningen och som i sitt slutbetänkande föreslog, att staten skulle anslå 5 miljoner kronor årligen i 20 år för att återställa skogen i gott skick och för att mildra verkningarna av de gamla bestämmelserna. På detta betänkande byggde Kungl. Maj:t propositionen 190 vid 1940 års riksdag. Där var Kungl. Maj:t i stort sett ense med utredningen, undantagandes just medelsanvisningen. Det är ingenting märkvärdigt att Kungl. Maj:t är sparsammare än en utredning. Det har hänt i många andra sammanhang. Det var kristid då, det var ont om pengar, och förslagsvis anvisades första året en miljon kronor till försök med

dessa nya bestämmelser. Villkor för att erhålla bidrag av de tillgängliga medlen var att man skulle bilda s. k. skogsvårdsområden. Byalag skulle sammanluta sig till områden, där man skulle hjälpas åt att ordna upp skogsvården, där man skulle upprätta skogsvårdsplaner och planer för betesfrågans ordnande — den frågan var mycket aktuell då i Lappmarken — och där man också för verkställandet av dessa planer skulle samverka inte minst beträffande bränning, planering och sådd.

Dessa bestämmelser har varit en betydande tillgång för Lappmarkens skogar, och det har under årens lopp anvisats betydande medel för fullföljande av arbetet på dessa skogsvårdsområden, även om beloppen naturligtvis inte är av samma storleksordning som de 100 miljoner kronor utredningen föreslog.

Först år 1948 kom Lappmarken att inordnas under våra allmänna skogslagar. 1948 års lag kom att gälla också för Lappmarken. Detta innebar att skogsvårdsstyrelserna fick större möjligheter att verka, och tack vare deras rådgivande och upplysande verksamhet har intresset för skogsvården ökat betydligt. Det stora flertalet skogsägare har nog den uppfattningen att man skall sköta sin skog så bra som möjligt. Skogsvårdsområdena har också betytt mycket för att väcka intresset för olika skogsvårdsarbeten.

Lagen kunde naturligtvis inte börja tillämpas i alla byar och skifteslag på en gång, och allteftersom åren gick kom det in nya ansökningar om skogsvårdsområden. På grund av att det inte fanns medel tillgängliga och delvis kanske också på grund av att det behövdes en översyn även av denna lag — betesfrågan var inte längre aktuell — tillkom 1958 förbud mot bildande av nya skogsvårdsområden. Sedan dess har det inte tillkommit några nya områden, utan man har endast fullföljt arbeten på de gamla.

Vid 1960 års riksdag kom Kungl. Maj:ts nya giv om s. k. samverkanområden. Men även nu ställdes Lappmarken utanför. Vi blev ställda i särklass.

**Ang. översyn av bidragsbestämmelserna för skogliga samverkanområden i lappmarkerna**

Det skulle inte bildas några samverkanområden i Lappmarken, utan man skulle börja med kustlandet och andra områden, där återväxten av skogen gick snabbare.

Vid 1961 års riksdag hemställdes på förslag av jordbruksutskottet, att Kungl. Maj:t skulle företa en översyn av bestämmelserna, så att lappmarksskogarna skulle komma i åtnjutande av förmånen att få bilda samverkanområden, och i årets petita har skogsstyrelsen begärt tillstånd att börja försök på området och hemställt om medel härför. Departementschefen vill emellertid vänta på en utredning. Det sägs inte, om det skall bli en parlamentarisk utredning eller en utredning av fackfolk. Jag är medveten om att det behövs en utredning, men man har ju den erfarenheten att utredningar kan dra ut på tiden. Ett gammalt uttryck säger, att om man vill att ingenting skall hända i en fråga, skall man hänskjuta den till en utredning. Detta är anledningen till att jag är litet bekymrad. Jag är villig erkänna, att det finns betydande medel för att fullfölja planerna för de gamla skogsvårdsområdena. Vi fick ju också vid fjolårets riksdag en kraftig uppräkningsproposition begäres ett anslag till skogsvården, som säkerligen kommer att räcka en bra bit för de gamla skogsvårdsområdena.

Men hur skall i fortsättningen nya områden kunna inordnas i en bättre skogsvård? Med all rätt kan man säga att skogsägarna har möjlighet att sköta sin skog utan statsbidrag, och den uppfattningen är väl på sina håll ganska allmän, att skogsägaren inte skall få statsbidrag för att vårda en egendom som är så pass betydelsefull som skogen. Men vi måste komma ihåg, att staten har ett visst ansvar även i detta sammanhang. I den tidigare nämnda propositionen, nr 190 vid 1940 års riksdag, skrev dåvarande departementschefen: »Det kan icke förnekas att staten bär ett visst ansvar för den exploatering som skett av virkeskapitalet i de norrländska lappmarksskogarna, och stats-

makterna ha icke samtidigt tillsett att tillräckligt kraftiga åtgärder vidtagits till skydd för återväxten.»

Skogsplantering är inte någonting som ger skörd inom den närmaste framtiden. Den som planterar skog har ingen möjlighet att själv skörda, utan det är först kommande generationer som drar nytta av hans arbete. Detta är givetvis en anledning för mindre ansvarskännande skogsägare att resonera så, att de inte bör göra mer än vad de är skyldiga till. När det gäller att se till att denna uppfattning inte blir förhärskande har skogsvårdsstyrelserna och de övervakande myndigheterna en stor uppgift att fylla.

Jag vill till sist bara säga, att jag inte framställt min fråga för att kritisera och inte heller för lusten att fråga utan därför att det hos ett stort antal skogsägare i Lappmarken och övre Norrland finns ett betydande intresse för denna frågas utveckling, ett intresse som är i någon mån förenat med oro. Man frågar sig, om utredningen skall komma att dra ut på tiden alltför länge. Befolkningen behöver denna stimulansbidrag för sin arbetssysselsättning, och det behövs också för att skapa den ansvarskänsla och den värdesättning av enskild egendom, som kanske är en av förutsättningarna för att hejda flykten från de norrländska skogsbygderna, som — om den fortsätter — till sist kommer att medföra brist på arbetskraft. Industrien behöver också råvara. Om kommande generationer skall få samma nytta av skogsnäringen som vi haft under några årtionden, måste vi sörja för att ny skog finnes.

Jag vill slutligen vädja till jordbruksministern att handlägga denna fråga med all intensitet och med all kraft, så att lösningen inte behöver fördröjas alltför länge.

Ännu en gång ett hjärtligt tack!

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Herr Olofsson ställde ju två frågor i sin interpellation. Den ena

**Ang. domänverkets förvärv av familjejordbruk**

frågan gällde när denna utredning kunde bli tillsatt, och den andra frågan var: När kan de bestämmelser, som denna utredning kan föreslå, komma att tillämpas? Jag har svarat på dessa frågor på det sättet, att det skall bli en sådan utredning och att den kommer att tillsättas inom den närmaste tiden. Jag tror att denna utredning i varje fall inte kan resultera i några förslag, som kan väntas föreläggas riksdagen före år 1963. Jag har således svarat på de frågor som här ställts.

Nu har herr Olofsson i sitt anförande ånyo redogjort för de motiv som legat till grund för att riksdagen i fjol begärde denna utredning. Det är kanske i och för sig inte ur vägen att dessa motiv upprepas på nytt, men de förändrar naturligtvis inte saken. Det är också så att de frågor, som herr Olofsson här berört, har ett visst samband med andra frågor, och det har därför inte varit gjort i en handvändning att få fram direktiven. Vi håller på att arbeta med dem inom departementet, och jag kan bara upprepa att utredningen kommer att tillsättas. Sedan får naturligtvis utredningen själv avgöra, om det kan finnas förutsättningar för att rycka ut detta avsnitt och presentera det i ett delbetänkande — vilket också kan vara en möjlighet.

Jag har sagt, att vad herr Olofsson här anför har jag inte anledning att polemisera emot, eftersom man redan från riksdagens sida framhållit behovet av en utredning. Jag vill för min del gärna betyga, att denna utredning skall komma så snabbt som möjligt.

**Herr OLOFSSON (fp):**

Herr talman! Jag är fullkomligt medveten om att jordbruksministern inte kan lova någonting på en utredningsvägnar, men det beror naturligtvis också på vilka direktiv en utredning får, hur hastigt den skall arbeta och vilka frågor den skall ägna längre eller kortare tid åt.

Jag kan tänka mig att det skulle vara ganska enkelt för en utredning att bryta

ut denna — som jag och många med mig ser det — ganska enkla fråga och komma med ett delbetänkande, som inte skulle behöva fördröjas av en hel del andra kanske mera vidlyftiga och tidskrävande frågor. Det är anledningen till att jag ännu en gång vill säga till jordbruksministern: Skynda på så fort som möjligt!

Överläggningen förklarades härmed slutad.

**Ang. domänverkets förvärv av familjejordbruk**

Ordet lämnades härefter ånyo till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara jämväl herr Svanströms interpellation angående domänverkets förvärv av familjejordbruk, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Svanström har i en interpellation frågat mig dels om jag anser att bärkraftiga familjejordbruk alltjämt i första hand bör bibehållas i enskild ägo, dels vilka åtgärder jag är beredd att vidtaga för att domänverket inte onödigtvis skall konkurrera med enskilda köpare, när det gäller förvärv av familjejordbruk med tillhörande skog.

Vad gäller den första frågan vill jag erinra om att en av grundprinciperna i den av statsmakterna beslutade jordbrukspolitiska målsättningen är att familjejordbruk, som enligt gällande normer anses bärkraftiga, skall bibehållas i enskilda jordbrukares ägo.

Beträffande frågan om domänverkets markförvärv vill jag först framhålla att enligt av riksdagen fastställda riktlinjer skall medel, som inflyter till domänverkets markfond, användas till återköp av skogsmark. Förvärven avser numera huvudsakligen fastigheter, som förbättrar arronderingen av domänverkets tidigare innehav, samt fastigheter med så stora arealer skogsmark att de lämpar sig för storskogsbruk. I avfolkningsområden förvärvas också vissa mindre objekt.

**Ang. domänverkets förvärv av familj jordbruk**

Yttrande över tilltänkta markförvärv inhämtas alltid från vederbörande lantbruksnämnd. Om lantbruksnämnden anser att inköpsobjektet bör bestå såsom självständig brukningsenhet i enskild ägo eller att det erfordras för yttre rationalisering av sådana enheter, brukar nämnden avstyrka förvärv. Det förekommer endast i ett begränsat antal fall att domänstyrelsen ej anser sig böra godtaga lantbruksnämnds avstyrkande. Då inhämtas emellertid alltid yttrande från lantbruksstyrelsen. I vissa fall har därvid styrelsen haft annan mening än nämnden. Härvid har det inte utslutande gällt större inköpsobjekt utan även mindre brukningsenheter omfattande inägor och skogsmark, som med hänsyn till belägenhet, till jordbruksjordens beskaffenhet eller till byggnadsbeståndet bedömts sakna förutsättningar att bestå som bärkraftiga enheter. Kungl. Maj:t har endast undantagsvis medgivit domänverket att företaga inköp som avstyrkts av lantbruksstyrelsen.

Av vad jag nu sagt framgår, att det ej föreligger skäl för interpellantens farhågor att enskilda jordbrukare genom domänverkets markpolitik undandras möjligheter att förvärva bärkraftiga familj jordbruk. Vad gäller inköpspriserna tillämpas de av 1959 års riksdag beslutade grunderna. Jag vill erinra om att 1961 års jordbruksutskott vid behandling av i motioner framförda yrkanden rörande dessa grunder i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 18 uttalade att ingen anledning fanns att frångå dem. Utskottet framhöll därvid, att grunderna visat sig fullt tillfredsställande och att de var ägnade att främja sådan yttre rationalisering av skogsfastigheter vari kronomark ingår. Mot bakgrunden av det här sagda anser jag inte att det behövs några sådana åtgärder som herr Svanström åsyftar i sin interpellation.

Med detta, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Svanströms interpellation.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framföra ett tack för svaret på min interpellation. Det gläder mig att svaret på den första frågan är positivt. Jag har fattat svaret så, att herr statsrådet anser att bärkraftiga familj jordbruk allttjämt i första hand bör bibehållas i enskild ägo. Detta är en tröst för alla dem, som fortfarande för sin utkomst är beroende av ett sådant ägande. Det fordras emellertid måhända mer positiva åtgärder för att få de berörda människorna att tro, att denna jordbrukspolitiska målsättning alltid är normgivande för myndigheternas praktiska handlande.

Herr statsrådet anför som svar på min andra fråga, att några skäl för farhågor ej föreligger för att enskilda jordbrukare genom domänverkets markpolitik skulle få svårigheter att förvärva bärkraftiga familj jordbruk, att de inköpspris som tillämpas bygger på de grunder, som 1959 års riksdag beslutade, och att senare gjorda framställningar om ändrade grunder har avvisats av riksdagen senast i fjol, då jordbruksutskottet hävdade, att grunderna visat sig fullt tillfredsställande och ägnade att främja yttre rationalisering.

Det är riktigt, att riksdagen har behandlat upprepade framställningar på det redovisade sättet, men det förtjänar också framhållas, att ett antal ledamöter i utskottet reserverade sig till förmån för de motionsledes framförda kraven på en ändring av grunderna. Dessa grunder leder ofta till väsentliga överpris i förhållande till åsatta taxeringsvärden. Sälunda finns det många exempel på att dubbla taxeringsvärden betalats vid dylika köp. Taxeringsvärdena skall ju representera det värde fastigheten betingar i en förständig köparens hand. Jag har ingen anledning betvivla att domänverket är en förständig köpare, men någonstans måste väl ett fel ligga dolt, och enligt min mening ligger det bl. a. i den förräntningsprocent som man räknar med. Enskilda köpare, hänvisade till den öppna länemarknaden, måste räkna

**Ang. domänverkets förvärv av familj jordbruk**

med betydligt högre räntesatser i sina kalkyler.

Som jag framhållit i min interpellation, leder de höga priser domänverket tillämpar vid sina inköp till att hembudan av fastigheter från enskilda till kronan kraftigt ökar. Vad jag i första hand efterlyst med min fråga är åtgärder från herr statsrådets sida, ägnade att förebygga onödig och irriterande konkurrens från staten i förhållande till enskilda köpare när det gäller rena familj jordbruk med skog.

Herr statsrådet menar att den nuvarande ordningen är tillfredsställande och gör gällande att om lantbruksnämndens yttrande i ett aktuellt fall går ut på att fastigheten är ett bärkraftigt jordbruk, som bör bestå i enskild ägo, det endast förekommer i ett begränsat antal fall att domänstyrelsen ej anser sig böra godtaga lantbruksnämndens avstyrkande. Tyvärr är det nog dessa till antalet begränsade fall som åstadkommer särskilt stor irritation. Jag kan t. ex. peka på ett fall i mitt hemlän. Det gäller en fastighet, som enligt lantbruksnämndens yttrande har ett gott ekonomiskt läge i närheten av allmän väg och vars goda bebyggelse också talar för dess bibehållande som självständig, enskild företagsenhet. Jorden betecknas som varande av relativt god beskaffenhet. Arealen omfattar 26,5 hektar åker, 10 hektar äng och 107 hektar skogsmark. Det är således fråga om ett stort familj jordbruk enligt småländska förhållanden. Lantbruksnämnden avstyrkte ifrågasatt förvärv av kronan. Stora sammanhängande kronodomäner gränsar till den berörda fastigheten. Dessa arealer måste betraktas som mycket rationella enheter oberoende av det ifrågavarande förvärvet. Efter ett par månader salubjöds ytterligare tre mindre intilliggande gårdar omfattande vardera 4—7 hektar åker och cirka 40 hektar skogsmark. Lantbruksnämnden yttrade att dessa gårdar lämpligen borde användas i rationaliseringssyfte för komplettering av dels det familj jordbruk jag nyss omnämnde, dels några familj jordbruk i en intilliggande by. Domänverket nöjde sig

emellertid ej med lantbruksnämndens avstyrkande yttrande utan vände sig till lantbruksstyrelsen.

Enligt min mening vore det rimligt, om lantbruksnämndens förslag i dylika fall kunde följas mer regelmässigt. Det är väl självklart, att den lokala statliga myndigheten har bättre kännedom om lokalt betingade förhållanden och önskemål än den centrala myndigheten kan anses ha.

Trots det ur min synpunkt negativa svaret på min interpellation vågar jag hoppas, att statsrådet Holmqvist i sitt praktiska handlande skall visa prov på att han menar allvar med sin här deklarerade vakthållning kring grundprincipen att bärkraftiga familj jordbruk skall bibehållas i enskilda jordbrukares ägo. Med den förhoppningen tackar jag än en gång för svaret.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

I sin interpellation har herr Svanström berört domänverkets köp, men man träffar på samma problem också när det gäller domänverkets försäljningar.

Jag tog upp i en interpellation — jag tror det var 1960 — ett fall som upprörde sinnena ganska mycket i vårt län, då domänstyrelsen ifrågasatte om man inte borde beså ett 90 tunnlands jordbruk med skog. Den gången fick domänstyrelsen backa ut, men vad som gör att jag nu för saken på tal är den fortsatta utvecklingen. Jag borde egentligen inte besvara statsrådet Holmqvist med detta, eftersom detta inträffade under hans företrädares tid, men jag tar upp saken inte för att klandra den som inte kan försvara sig och inte heller för att lasta den nuvarande jordbruksministern, utan därför att jag anser att frågan har en stor räckvidd och en väsentlig betydelse.

Lantbruksnämnden och lantbruksdirektören hade deklarerat, att detta jordbruk var väl värt att bevara som enskilt jordbruk och hade förutsättningar att kunna upprustas. Det gjordes ett förslag till riksdagen, och man beslöt be-



## Ang. domänverkets förvärv av familjejordbruk

myndiga domänverket att sälja jordbruket. Det sattes också ett pris, som närmast skulle gälla för arrendatorn men som givetvis innebar en anvisning om vad som kunde betraktas som skäligt värde — det rörde sig om 144 000 kronor.

När det sedan kom till frågan om försäljning, visade det sig att intresset var minimalt för principen att bevara jordbruk av denna storlek i enskild ägo. Fastigheten är välbelägen — den ligger någon mil från Uppsala — och har skog. Det förelåg ett ganska stort antal anbud, bl. a. ett som låg ungefär 20 000 kronor över det av riksdagen fixerade priset och som var avgivet av en arbetsledare vid ett av landets främsta skolorbruk, vilken var väl kvalificerad att sköta jordbruket. Domänverket gick emellertid förbi lantbruksnämnden till lantbruksstyrelsen, och på dess tillstyrkan beslöts på högsta ort att man i stället skulle sälja denna egendom för ett — jag medger det — mycket förmånligare pris till lekplats för några stadsbor från Uppsala. Uppsala golfklubb fick nämligen förvärva egendomen till ett betydligt högre pris. Detta verkade på många människor som en ren parodi på strävandena att bevara bärkraftiga jordbruk som självständiga enheter. Det fanns ju en kunnig och erfaren jordbrukare, som var villig att förvärva fastigheten för att starta ett eget jordbruk.

Herr Svanström har fört på tal frågan om domänverkets inköp. Jag har med detta exempel velat fästa uppmärksamheten också vid domänverkets försäljningar. Det är angeläget att vi redan från början får klart för oss hur man räknar. Tar man ett högre pris då man kan få det, eller går staten in för att tillskapa bärkraftiga jordbruk i jordbrukares ägo? Om det senare är fallet, bör staten inte i sina försäljningar offra sådana intressen för att tillgodose ett fritidsändamål, som kanske i och för sig är berättigat men som kan tillfredsställas på ett för rättskänslan mindre upptröande sätt.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Herr Svanström uttrycker sin glädje över att jag har deklarerat, att jag inte avser att bryta mot de rent politiska målsättningarna för den nuvarande jordbrukspolitiken. Det skulle väl snarare ha förvånat, om jag hade börjat med att deklarera att jag inte hade för avsikt att söka fullfölja den.

Här nämndes taxeringsvärdena, men jag vill säga att de är ganska ointressanta i detta sammanhang. Vi vet ju att taxeringsvärdena inte alls ger något riktigt uttryck för marknadsvärdena, och riksdagen har inte heller utgått från att taxeringsvärdena skall ha någon betydelse i detta sammanhang, utan har fastställt helt andra grunder för domänverkets inköp. Här kräver man att det kapital som investeras i en skogsfastighet skall förräntas på ett sätt som motsvarar den s. k. normalräntan, för närvarande 4,75 procent. Med hänsyn till denna norm har det enligt min mening inget som helst intresse, i vilken relation taxeringsvärdena står till de värden man får fram enligt denna beräkning. Taxeringsvärdena är ju ofta uttryck för starkt skiftande bedömningar på olika håll i vårt land.

Sedan vill jag erinra om att utgångspunkten är att de pengar som inflyter genom att domänstyrelsen försäljer mark skall disponeras för återköp av mark till domänverket. Nu säger de som kritiserar denna verksamhet att domänverket betalar alldeles för höga priser när det köper mark, och på samma gång säger man att verket köper för mycket mark och är för aktivt. De uppfattningarna går inte ihop. Om domänverket betalade väldiga överpriser, skulle pengarna inte förslå till någon särskilt aktiv inköpsverksamhet.

När jag läste igenom utskottets utlåtande från i fjol, tyckte jag att det var en förnämlig aktsamling, där alla aspekter var belysta på betänkandets mer än 20 sidor. Det finns mycket riktigt en reservation på slutet, men det borde efter den grundliga penetreringen vara onödigt att vi ånyo får en debatt i de här frågorna.

### Ang. domänverkets förvärv av familjejordbruk

Sedan bör man också hålla i minnet att det kan inträffa ett antal köp i ett visst län, utan att man behöver oro sig över det. Det är ingenstans sagt, att det skall vara en utjämning inom varje län eller annan del av landet, utan det är i hela verksamheten som domänverket skall hålla balans mellan köp och försäljningar. Det bör därför inte förvåna, om man på enstaka platser tycker att domänverket har gjort särskilt många förvärv under den senaste tiden.

Hur förhåller det sig i verkligheten inom det län som har aktualiserats i debatten? Under 1961 har domänverket haft många förfrågningar och fört många förhandlingar om förvärv. I 15 fall har förvärven inte fullföljts under 1961, därför att lantbruksnämnden har avstyrkt och domänverket inte ansett sig ha intresse av att fullfölja förvärven. Dessa 15 fall har inte förts vidare, och om dem har det alltså inte varit någon diskussion. I nio fall har ärendena förts vidare. I tre av dessa har förvärvet avstyrkts av lantbruksnämnden, och i sex fall har alltså lantbruksnämnden tillstyrkt. När ärendena gått vidare till lantbruksstyrelsen, har lantbruksstyrelsen avstyrkt endast i ett fall, där Kungl. Maj:t sedermera har medgivit rätt till förvärvet. Vidare finns det ytterligare tio ärenden som ännu inte är avgjorda, och ett av dem är möjligen det som togs upp i diskussionen här. Vi vet inte hur det kommer att hanteras.

Jag tror alltså jag kan säga, att den praktiska handläggningen inte ger anledning att förstora den här frågan och att det är oriktigt säga att domänverket tillämpar en politik som skulle innebära en fara för det självägande jordbruket i vårt land. Jag vill också peka på vart det kan leda, om man är känslig och driver diskussionen för hårt på grund av enstaka fall. Uppenbart är att andra människor i landet kan komma att fråga sig, hur det egentligen är ställt med den lagstiftning vi har i dag. Det blir då kanhända inte så lätt att vinna gehör vare sig för en förlängning av våra nuvarande lagar eller för reformer som ger jordbruket en prioriterad särställ-

ning i det här sammanhanget. Jag vill i varje fall att man skall ha uppmärksamheten riktad på att ett alltför känsligt agerande i dessa frågor kan utlösa en reaktion, som i grund och botten inte är så gynnsam för den politik vi alla kan vara överens om.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Vad först gäller taxeringsvärdena, som enligt vad herr statsrådet antydde inte skulle ha någon större betydelse, vill jag erinra om att de ju tillkommer efter en officiell värdering av varje fastighet i vårt land. Det är väl då svårt att tro, att det inte regelmässigt skulle föreligga ett bestämt förhållande mellan marknadsvärde och taxeringsvärde. Om så inte är fallet, måste någon felaktighet ha begåtts vid åsättandet av taxeringsvärdet, vilket enligt gällande författning skall utgöra det pris en förständig köpare kan väntas erlagga. Nu kan man tänka sig, att en justering kommer att ske vid en blivande fastighetstaxering. Detta är också något, herr talman, som oroar många blivande köpare av jordbruksfastigheter, därför att vi ju alla — säkert också landets jordbruksminister — vet att det pris, som en fastighet betingar vid förvärvet, för med sig en räntekostnad, som självfallet måste läggas in i den kalkyl, som varje jordbrukare måste göra och som så småningom onekligen leder till att han, i händelse av att han inte får ut ett högre pris på sina produkter, måste få lägre ersättning för sitt arbete. Från den utgångspunkten är det nog ingen tillfällighet, att man oroar sig inför de höga priser som domänverket betalar och som blir mer och mer normerande vid övriga förekommande fastighetsköp. Det gäller ju den arbetsförtjänst man så småningom kan få av sin jordbruks- och skogsdrift. Det är ganska självklart, att i ett läge, då alla som rimligt räknar med högre nettoförtjänster, en motsvarande utsikt till minskning ingalunda kan hälsas med någon större entusiasm utan självfallet framkallar den största oro.

**Ang. domänverkets förvärv av familjejordbruk**

Vad sedan gäller bestämmelserna för markfonden vet jag mycket väl, att de innehåller en föreskrift om att de pengar som inflyter genom försäljningar skall användas för återköp av mark, men man kan nog säga att vid sådana försäljningar som den herr Ferdinand Nilsson nyss omnämnde, vid försäljning av tomtmark och av mark i samband med utbyggnad av vattenkraft och dylikt, kan domänverket komma upp i betydligt högre försäljningsvärden än som annars kan betraktas som normala för liknande mark. Detta medför att markfonden därigenom ökar mera än om man bara hade att räkna med mera normala markförsäljningar.

Av den redovisning som herr statsrådet här gav beträffande grunderna framgår med all önskvärd tydlighet, att förräntningsprocenten är väsentligt lägre än den som enskilda köpare får räkna med. En enskild köpare kan näppeligen i nuvarande läge låna upp pengar till en ränta av 4 3/4 procent, utan måste räkna med en väsentligt högre räntesats. Det var det jag antydde i mitt förra anförande.

Vad sedan gäller förhållandena i mitt eget län känner jag mycket väl till de siffror som statsrådet nämnde om relationen mellan tillstyrkta och avstyrkta köp. Jag antydde också i mitt inlägg, att det var dessa undantagsfall som åstadkommer stor irritation.

Det sista yttrandet av herr statsrådet uppfattade jag nästan som ett hot. Man får inte vara så förbålt känslig, ty då kan det hända att hela lagstiftningen får omprövas. Det var allt ganska hårt sagt av ett statsråd. Jag noterar att uttalandet kan betraktas som ett hot. Det vore illa om avsikten verkligen vore att det skall uppfattas på det sättet. Varje enskild medborgare och varje riksdagsman i synnerhet måste väl ha rätt att framföra sina åsikter i ett enskilt fall utan att behöva räkna med att mötas av en sådan reaktion.

Herr statsrådet **HOLMQVIST:**

Herr talman! Låt oss först, herr Svanström, klara upp detta med hotet! Jag

ville alls inte framställa det som ett hot, utan jag ville bara erinra om något som borde vara självklart. Sedan får var och en fundera över saken.

Om man läser jordbruksutskottets utlåtande i fjol, finner man där inte bara detta särskilda yttrande av tre centerpartister utan också ett annat yttrande, som kanske ger uttryck för en något annan syn på dessa frågor än den som herr Svanström har. De som representerar den meningen kan nog utan svårighet vitsorda, att det kan ligga något i den lilla erinran som jag här gjorde, men mitt uttalande skall under alla förhållanden inte uppfattas som ett hot, utan jag gjorde detta påpekande bara för att få in diskussionen på rätt plan.

Sedan fortsätter herr Svanström att tala om taxeringsvärdena. Jag vidhåller att de inte intresserar ett skvatt i detta sammanhang, ty de har icke något att skaffa med dessa normer för förvärv av jordbruk. De normerna är fastslagna på annat sätt. Jag kan bara upprepa den saken.

Herr Svanström vet också lika väl som jag, att när man räknar med en normallåneränta av 4,75 procent så gör man det därför att man bygger på en mycket långsiktig bedömning. Vid skogsförvärv gör man ju inte sina beräkningar utslutande på den räntesituation som råder vid det tillfälle då förvärvet sker, utan det är fråga om en bedömning på mycket längre sikt. Man räknar med att man först i framtiden får någon avkastning av skogen. Vad man eftersträvar är ett jämnt och säkert utbyte av skogen på längre sikt.

Till sist måste jag säga, herr Svanström, att jag inte kan förbinda mig att i de ärenden som kommer att behandlas i jordbruksdepartementet ta särskild hänsyn till vad som säges av lantbruksnämnden i Kalmar län, även om det naturligtvis kan finnas mycket vettigt och förnuftigt i de yttrandena. Det är angeläget att även se på vad lantbruksstyrelsen anför, ty den har ju att ta hänsyn till helheten. Vi kan heller inte vara främmande för vad domänstyrelsen har att säga. Vid handläggningen av

### Ang. åtgärder för att förhindra slöseri med vissa anslag till försvaret

frågorna kan man självklart inte enbart ta hänsyn till vad en instans yttrar. Det gäller ju ändå att försöka så förnuftigt som möjligt bedöma de föreliggande frågorna. Därför kan jag heller inte ge någon utfästelse, att det i dessa frågor skall bli någon annorlunda tillämpning av de regler som hittills följts och som också tillämpats av min företrädare även i de ärenden som herr Swanström här berört.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag beklagar att herr statsrådet Holmqvist inte kunde lämna några sådana utfästelser, men jag hade kanske inte heller räknat med att kunna få det.

Vad sedan gäller normerna för den värdering som domänverket gör vid förekommande köp och försäljningar hävdar jag att det skulle vara önskvärt med en ny omprövning, så att man kunde åstadkomma en ändring i det fallet. Det är min absoluta uppfattning att detta vore rimligt.

Vad som, herr talman, till sist är väsentligt är ju att vi får en ungefär oförändrad fördelning i fråga om ägandet, framför allt av skog, i förhållande till vad vi nu har, så att det verkligen inte finns fog för de farhågor som på sina håll gör sig gällande, att man ifrån statsmakternas sida medvetet strävar efter att minska det enskilda ägandet.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

### Ang. åtgärder för att förhindra slöseri med vissa anslag till försvaret

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Berg, Gunnar*, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet framställt följande fråga: »Har herr statsrådet observerat uppgifter i Sydöstra Sveriges Dagblad om att två fiskefartyg engagerats för efterforskning av ett i havet störtat flygplan, varvid överenskommelse träffats utan föregående

infordrande av offerter om en ersättning med 5 000 kronor per fartyg och dag samt att, enligt påstående i samma tidning, liknande fartyg från annat kustområde skulle kunnat engageras för ändamålet för allenast 1 000 kronor per dag och har herr statsrådet för avsikt att låta verkställa undersökning av förhållandet i fråga samt att, om uppgifterna visar sig vara korrekta, vidtaga åtgärder för att dylikt slöseri med anslagen under fjärde huvudtiteln i framtiden förhindras?»

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ANDERSSON, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara denna fråga, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Med anledning av pressuppgifter om att två fiskefartyg engagerats för efterforskning av ett i havet störtat flygplan mot en ersättning av 5 000 kronor per fartyg och dag samt att liknande fartyg från annat kustområde skulle ha kunnat engageras för 1 000 kronor per dag har herr Gunnar Berg frågat mig om jag har för avsikt att låta undersöka ifrågavarande förhållande samt att — om uppgifterna visar sig vara riktiga — vidtaga åtgärder för att dylikt slöseri med anslagsmedel förhindras i framtiden.

Med anledning av herr Bergs fråga vill jag meddela följande.

Den 26 september 1961 havererade ett attackflygplan typ Lansen utanför Brämön. Tidigare under nämnda år hade fem allvarliga haverier på grund av motorstopp eller motorstörningar inträffat med ifrågavarande flygplantyp. För att söka klarlägga orsakerna till driftstörningarna hos flygplantypen ansågs det därför nödvändigt att försöka bärga det havererade flygplanets motor, trots att vattendjupet på haveriplatsen uppgick till cirka 85 meter och kostnaderna på grund därav bedömdes kunna bli stora. Sökandet efter den exakta haveriplatsen kunde efter erforderliga förberedelser påbörjas den 18 oktober. Omkring den 1 november hade haveriplatsen fastställts och markerats med bojar. För

**Ang. åtgärder för att förhindra slöseri med vissa anslag till försvaret**

själva bärgningen erfordrades fartyg för trålning. Vid den aktuella tidpunkten kunde marinen icke ställa lämpliga fartyg till förfogande härför. Efter samråd med fiskeriintendenten i Härnösand kontaktades då två inom området befintliga fisketrålare, som var av den storlek och hade sådan utrustning som krävdes vid bärgningen. På grund av högsäsong för fisket begärdes därvid ett pris av 6 000 kronor per båt och dygn. Vid uppehåll i bärgningsarbetet skulle inga kostnader debiteras. Då bärgningen med hänsyn till begynnande isläggning och den fortgående korrosionen hos motorn måste igångsättas så snabbt som möjligt ansåg man sig vara i för stor tidsnöd för att undersöka tillgången på fartyg inom andra områden. Flygledningen, som hade att besluta i förevarande ärende, ansåg sig därför böra godkänna att nyssnämnda båda trålare hyrdes på angivna villkor då försök att reducera priset icke lett till resultat. Bärgningsförsöken påbörjades den 21 november. Av rapporter från försöken framgår att avsevärda svårigheter måst övervinnas. Bl. a. har det varit nödvändigt att tillverka en särskild specialtrål. Större delen av det havererade flygplanet har nu bärgats, dock icke motorn. Efter det bärgningsförsök som avslutades den 20 januari anses det sannolikt, att arbetet måste avslutas.

Enligt vad jag inhämtat är flygledningen medveten om att bärgningskostnaderna i det nu aktuella fallet är höga. Jag har vidare erfarit, att marinen i den mån så är möjligt ställer fartyg till förfogande för bärgningsändamål. Det synes främst ur kostnadssynpunkt riktigt att så sker. Även i fall liknande det förevarande är det angeläget att hålla nere kostnaderna. Detta bör bl. a. kunna ske genom att anbud normalt infordras å erforderlig bärgningshjälp.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Bergs fråga.

Herr BERG, GUNNAR, (s):

Herr talman! Jag tackar herr försvarsministern för hans svar på min fråga,

och mitt tack är så mycket mera uppriktigt som jag på det hela taget är tillfredsställd med svaret. Detta bestyrker nämligen det anmärkningsvärda faktum, att man för en kostnad av 6 000 kronor per båt och dygn träffat avtal om ett arbete, som man kunnat få utfört för en sjättedel av beloppet! Fiskarna på syd-kusten har enligt tidningsuppgifterna förklarat sig villiga genomföra uppdraget för det nämnda priset, 1 000 kronor per båt och dygn, och den uppgiften har inte heller bestritts från något håll.

Eftersom jag är så belåten med svaret som jag är, skulle jag kunna inskränka mig till att endast understryka två uttalanden som försvarsministern gör. Det första är att arbetsuppgifter av denna art i första hand bör anförtros åt marinen, som därigenom kan kombinera övning med praktisk nytta. Jag måste säga att det är förvånansvärt, att man inte har kunnat genomföra ett sådant arrangemang i detta fall.

Det andra uttalandet som jag vill understryka är att försvarsministern säger att upphandlingsbestämmelserna, d. v. s. infordrandet av anbud, bör iakttagas när så är möjligt. Intet har ju anförts som motsäger att detta hade varit möjligt i detta fall. Det har sagts att det var bråttom och att man därför inte hade tid att göra dessa undersökningar. Ja, det må gälla som en förklaring, men det är absolut ingen ursäkt. Med nuvarande goda telekommunikationer kan man inom loppet av en halvtimme — för att vara riktigt generös — ha fått svar på den fråga man borde ha försökt få svar på, nämligen om man hade kunnat få ett lägre pris än det som offererades av fiskarna utanför Söderhamn. Då hade man sparat ett rätt betydande belopp åt försvaret, pengar som kanske hade kunnat komma till användning för betydligt angelägnare ändamål.

Jag säger detta därför att det i alla debatter som förs om anslag under fjärde huvudtiteln ständigt försäkras i första hand naturligtvis från försvarets målsmän men också från andra, som godtar alla uppgifter från det hållet, att

Ang. åtgärder för att förhindra slöseri med vissa anslag till försvaret

man gör allt vad man kan för att förhindra slöseri och att man inte ger ut några som helst pengar i onödan. Jag har sagt tidigare vid något tillfälle i denna kammare, herr talman, att antalet tvivlare på dessa försäkringar om att man inte ger ut pengar i onödan inom försvaret är många. Det finns anledning att fästa uppmärksamheten härpå också i detta sammanhang, ty detta exempel är enligt min mening ett flagrant bevis på att man kunnat spara pengar genom att utföra uppgiften på ett annat sätt, och det visar mycket tydligt att de som tvivlar på försäkringarna om att det sparas allt vad man kan spara förtjänar tilltro.

Herr statsrådet ANDERSSON:

Herr talman! Det är bara en sak jag vill fästa herr Bergs uppmärksamhet på.

Eftersom militieombudsmannen har begärt in en förklaring av chefen för flygvapnet vill jag inte gå närmare in på de frågorna, men jag ber att få rikta uppmärksamheten på att ersättningar utgick endast för de tidsperioder då själva bärgningen ägde rum. Hade flygvapnet anlitat fartyg från Blekinge eller Skåne, så misstänker jag att man inte kunnat träffa överenskommelse om ett sådant villkor — bärgningen skedde ju mitt i fiskesäsongen. Därför tror jag personligen inte alls på att flygvapnet i detta fall skulle ha betalat sex gånger mer än man behövde.

Ett annat liknande företag blir snart aktuellt i ett område som ligger närmare sydkusten, och då får vi pröva, om det verkligen vid ett anbudsförfarande är möjligt att få så låga kostnader som fiskarna där nere påstår.

Herr BERG, GUNNAR, (s):

Herr talman! Jag välkomnar uppgiften att militieombudsmannen har intresserat sig för detta fall; det tycker jag är mycket välgörande. Sedan får jag kanske lov att säga, att jag i motsats till försvarsministern tror, att det mycket väl hade gått att utföra bärgningen bil-

ligare. De uppgifter, som har lämnats av fiskare på sydkusten, är så pass kategoriska och övertygande, att jag tror på dem. Dessutom har man ju ytterligare en möjlighet, nämligen fiskarna på västkusten. Fiskarna driver ju sitt fiske inte bara i hemmafärvattnen, utan de fiskar också på varandras vatten. Allt detta gör att man tycker, att vederbörande på norrlandskusten borde ha kunnat tänka på att man skulle resonera med fiskarna på västkusten och sydkusten, innan de band sig för detta avtal.

Det är ostridigt — och det medges såväl av statsrådet som flygledningen — att kostnaderna för dessa bärgningsarbeten är höga. Det hade enligt mitt förmenande varit lämpligt, att man sagt, inte att kostnaderna var höga, utan att de var för höga.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

---

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 34, angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.

---

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 36, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. samt till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

---

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 37, angående anslag för militärhistorisk verksamhet under budgetåret 1962/63 m. m.

---

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 348—359 till statsutskottet,

motionerna nr 360—365 till bevillningsutskottet,

motionen nr 366 till bankoutskottet,  
motionerna nr 367—371 till behandling av lagutskott,  
motionen nr 372 till jordbruksutskottet,

motionerna nr 373 och 374 till behandling av lagutskott,

motionerna nr 375—380 till jordbruksutskottet,

motionerna nr 381—383 till allmänna beredningsutskottet,

motionerna nr 384—386 till konstitutionsutskottet och

motionerna nr 387—426 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 427 hänvisades densamma, såvitt avsåge ändring i kommunallagarna, till konstitutionsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 428 hänvisades densamma, såvitt avsåge hyresregleringens avveckling, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 429—436.

Vid föredragning av motionen nr 437 hänvisades densamma, såvitt avsåge höjning av det allmänna barnbidraget, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 438—451 till statsutskottet och

motionerna nr 452—454 till bevillningsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 455 hänvisades densamma, såvitt avsåge påförande av folkpensionsavgift, till be-

handling av lagutskott och i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet motionerna nr 456—473.

Vid föredragning av motionen nr 474 hänvisades densamma, såvitt avsåge gränsen för påförande av folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift till behandling av lagutskott och i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 475—477 till bankoutskottet,

motionerna nr 478—490 till behandling av lagutskott,

motionen nr 491 till allmänna beredningsutskottet,

motionerna nr 492—497 till jordbruksutskottet,

motionen nr 498 till statsutskottet,  
motionen nr 499 till jordbruksutskottet och

motionerna nr 500—512 till allmänna beredningsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 513 hänvisades densamma, i vad avsåge anslag, till statsutskottet och i övrigt till allmänna beredningsutskottet.

Föredrogos och hänvisades

motionen nr 514 till statsutskottet,  
motionen nr 515 till konstitutionsutskottet och

motionen nr 516 till bevillningsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 517 hänvisades densamma, i vad avsåge de allmänna barnbidragen, till behandling av lagutskott och i övrigt till bevillningsutskottet.

**Interpellation om tillgodoseende av allmänhetens krav på säkerhet vid vissa patienters permittering från mentalsjukhus m. fl. vårdanstalter**

Föredrogs och hänvisades till allmänna beredningsutskottets motionen nr 518.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

**Interpellation om tillgodoseende av allmänhetens krav på säkerhet vid vissa patienters permittering från mentalsjukhus m. fl. vårdanstalter**

Herr SVENINGSSON (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! En straffriförklarad patient vid Sidsjöns sjukhus i Sundsvall hade onsdagen den 24 januari beviljats permission för att i vårdarens sällskap besöka stadens centrum. Patienten hade — enligt uppgift — mot sjukhusets intentioner blivit i tillfälle att besöka en spritrestaurang med dans. Patienten avvek därifrån tillsammans med en kvinna, vilken han under en biltur bestal på en ansenlig summa pengar. Patienten greps torsdagen den 25 januari på kvällen i Uppsala.

Patienten hade tidigare förklarats saker till dråp. Han betecknas enligt uppgift som farlig, speciellt för kvinnor och särskilt då han förlärt sprit. Polisen larmade förutseende nog sådana personer som patienten tidigare haft beröring med. Liknande händelser har tidigare inträffat. Det har därvid hänt att människoliv gått till spillo. Detta har på ett allvarligt sätt upprört allmänna opinionen.

Det är uppenbart att allmänheten utsättes för fara vid tillfällena som dessa, icke blott med avseende på personlig egendom utan även med avseende på liv och hälsa. Allmänheten har ett berätt-

igat krav att icke utsätts för fara i samband med att farliga patienter vid sinnessjukhus och våldsförbrytare vid straffanstalter tillåtes vistas utanför anstalten utan tillräcklig kontroll från anstaltens sida.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att allmänhetens berättigade krav på säkerhet till liv och egendom tillgodoses vid permittering av farliga patienter vid sinnessjukhus och andra vårdanstalter?

2. Kommer statsrådet att utfärda sådana direktiv till berörda anstalter att allmänhetens krav på säkerhet så långt som möjligt tillgodoses?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 519, av herr *Isacson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 16, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1955 (nr 272) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet (jordförvärvslagen); nr 520, av herr *Hedström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 och 4 §§ vattenlagen; samt

nr 521, av herrar *Sörlin* och *Dahlberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 och 4 §§ vattenlagen.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.13.

In fidem  
*K.-G. Lindelöw*



## Fredagen den 2 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

---

Justerades protokollen för den 26 nästlidne januari.

---

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott motionerna nr 519—521.

---

Anmäldes och bordlades  
*dels* Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse nr 30, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser,

*dels ock* Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade propositioner:

nr 38, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; samt

nr 41, med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1962/63.

---

Anmäldes och bordlades  
statsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; ävensom

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1962 skall utgå;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Grekland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsavtal till avtalet den 27 oktober 1953 mellan Konungariket Sverige och Konungariket Danmark angående handräkning i skatteärenden; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Republiken Sydafrika för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.

---

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem

*K.-G. Lindelöw*

---

## Tisdagen den 6 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Herr TALMANNEN yttrade:

Åter har bud nått oss att en av kammarens ledamöter avgått med döden. I söndags avled nämligen riksdagsmannen Edvin Thun, Enköping, i en ålder av 64 år. Han har tillhört riksdagen och denna kammare sedan år 1951 såsom representant för valkretsen Stockholms län och Uppsala län.

I sin hemstad Enköping var han livligt verksam på det kommunala området, bl. a. såsom ledamot av stadsfullmäktige och ordförande i drätselkammaren.

Han var också ledamot av landstinget och dess förvaltningsutskott. Här i riksdagen var han ledamot av statsutskottet och dess fjärde avdelning.

Vi lärde oss uppskatta Edvin Thun för hans arbetsamhet och stora intresse för riksdagsarbetet samt för hans vänliga och kamratliga sätt.

Vi lyser frid över hans minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne januari.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Andersson, Torsten*, för tiden den 12—den 17 i denna månad för offentligt uppdrag.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse nr 30, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 38, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; och

nr 41, med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1962/63.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtande nr 20 och bevillningsutskottets betänkanden nr 1—4.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 40, angående godkännande av konvention om utlämning mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater; samt

nr 42, angående bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka m. m.

**Interpellation om vissa åtgärder i syfte att öka trafiksäkerheten på motorvägarna**

Herr EDSTRÖM (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Den 4 december 1957 riktade jag med kammarens tillstånd en interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet med anledning av en några dagar dessförinnan, den 30 november 1957, inträffad trafikolycka vid Haga Norra grindar, som ledde till att 7 ungdomar dödades. Jag frågade honom om han ville tillsätta en haverikommission för att undersöka samtliga de med denna olycka förknippade omständigheterna i syfte att därigenom få fram fakta och möjlighe-

**Interpellation ang. prisutvecklingen för jordbrukets produkter, m. m.**  
 ter att i görligaste mån förebygga upp-  
 repningar. Jag framhöll, att man under  
 den dittillsvarande utredningen minst  
 undersökt den här sannolikt utlösande  
 faktorn, kantstenen.

I sitt svar den 17 december samma år  
 sade herr statsrådet, att med hänsyn till  
 den utredning, som redan verkställts, an-  
 såg han det icke erforderligt med sär-  
 skild haverikommission för ytterligare  
 klarläggande av föreliggande fakta. Han  
 utgick ifrån att de lärdomar som må  
 kunna dragas av denna olycka kommer  
 det framtida trafiksäkerhetsarbetet till  
 godo.

Några ändrade bestämmelser i fråga  
 om denna ödesdigra kantstens använd-  
 ning har dock inte så vitt jag vet kom-  
 mit. Sedan dess har ett flertal trafikolyc-  
 kor inträffat, där vid utredningen just  
 kantstensens roll för utlösning av sladd-  
 ningen och fordonets manöveroduglig-  
 het påtalats. Det läkarteam i Skåne, som  
 under senare år sökt analysera där in-  
 träffade trafikolyckor, har även ansett  
 sig kunna konstatera, att sådan kansten  
 — särskilt å motorvägen mellan Lund  
 och Malmö — i icke ringa procent varit  
 utlösande faktor för uppkommen olycka.

Den trafikolycka, som nu den 4 fe-  
 bruari — alltså för två dagar sedan —  
 åter inträffade på motorvägen Lund—  
 Malmö, strax utanför Lund, varvid åter  
 tre unga människoliv gick till spillo, ak-  
 tualiserar åter detta problem. Under  
 vårdslös omkörning i halt vägslag hade  
 en bil kommit i sladdning. Mycket talar  
 för att det därvid blev stöten mot kant-  
 stenen, som gjorde, att föraren helt tap-  
 pade kontrollen över vagnen, vilken gick  
 över mellansträngen mellan körbanorna  
 och frontalkrockade med en mötande bil  
 på motsatt vägbana.

Det är givet, att den mänskliga fak-  
 torn här liksom vid Haga-olyckan spelat  
 största rollen. Men frågan är, om ej där-  
 jämte vägens beskaffenhet varit medver-  
 kande, dels kantstenen som sannolikt för-  
 värrat sladdningen, dels mellansträngens  
 smalhet — 3 m — samt saknaden av  
 buskage å densamma — på sätt som är  
 brukligt å sådana motorvägar i utlan-  
 det — varigenom vagnen utan hinder

kunnat sladda över till motsatt vägbana.  
 Det är ej första gången som olyckor av  
 denna typ skett å denna motorväg. I  
 skånska pressen har upprepade gånger  
 påtalats angelägenheten av sådana busk-  
 age å denna motorvägens mellansträng,  
 dels för att fånga upp motorfordonen vid  
 sladdar av denna typ och hindra dem  
 att sladda över på motsatt vägbana, dels  
 för att tjänstgöra som bländningsskydd  
 mellan de båda trafikströmmarna på de  
 skilda vägbanorna. Även kantstensens  
 riskmoment har i detta sammanhang på-  
 talats.

Jag tar här icke åter upp frågan om  
 behovet av haverikommissioner för ut-  
 redning av omständigheterna omkring  
 större trafikolyckor på våra vägar på  
 samma sätt som vi har dylika kommis-  
 sioner när det gäller flygolyckor och  
 järnvägsolyckor. Denna fråga kommer  
 nämligen i annat sammanhang upp på  
 riksdagens bord under denna session.  
 Jag begränsar mig till att på grund av  
 den nu åter inträffade beklagansvärda  
 trafikolyckan å motorvägen i Skåne un-  
 derstryka dessa trafiksäkerhetsfrågors  
 aktualitet samt att anhålla om kammar-  
 rens tillstånd att till herr statsrådet och  
 chefen för kommunikationsdepartemen-  
 tet få rikta följande interpellation:

Är herr statsrådet beredd att medver-  
 ka till att de båda frågorna, dels kant-  
 stensens borttagande, dels plantering av  
 lämpliga buskage å mellansträngen mel-  
 lan trafikbanorna å våra motorvägar blir  
 föremål för skyndsamt utredning med  
 hänsyn till trafiksäkerheten samt att av  
 sådan utredning föranledda åtgärder  
 snarast må bli vidtagna?

På gjord proposition medgav kammar-  
 ren, att ifrågakvarande spørsmål finge  
 framställas.

---

**Interpellation ang. prisutvecklingen för  
 jordbrukets produkter, m. m.**

Ordet lämnades på begäran till herr  
 NILSSON, YNGVE, (h) som yttrade:

Herr talman! I Kungl. Maj:ts proposi-  
 tion nr 147 år 1959 med förslag angående

### Interpellation ang. prisutvecklingen för jordbrukets produkter, m. m.

prissättningen på jordbrukets produkter under sexårsperioden 1 september 1959—31 augusti 1965 konstateras (jfr sidan 17), att den s. k. inkomstklyftan, dvs. skillnaden mellan å ena sidan industriarbetarnas årsarbetsinkomst i vissa delar av landet samt å andra sidan brukarens arbetsinkomst vid bokföringskontrollerade jordbruk i storleksskassen 10—20 ha åker inom landets slättbygder, hade ökats under den närmaste föregående prissättningsperioden. Det konstateras vidare i propositionen, att »De åtgärder, som vidtagits i samband med utlösningen av de s. k. 5- och 6-procentreglerna, har icke varit tillräckliga för att hindra ökningen av klyftan».

Mot bakgrunden av det konstaterade misslyckandet i fråga om effektueringen av inkomstmålsättningen under treårsavtalet 1956—1959 har förhandlingsparterna i det nya avtalet fr. o. m. 1959 — efter att ha konstaterat den fortsatta relativa inkomstförsämringen för jordbrukarna — som andra punkt i överenskommelsen enats om följande: »Målsättningen för prispolitiken på jordbrukets område under de närmaste åren bör vara att jordbruket under den kommande prissättningsperioden beredes möjlighet att *dels* följa med i den allmänna inkomstutvecklingen och *dels* därjämte, genom att tillgodoföras rationaliseringsvinsten inom den egna näringen, successivt utjämna inkomstklyftan.»

Det sålunda uppställda målet att tillse, att inkomstklyftan successivt kommer att utjämnas, är angivet med all önskvärd tydlighet. När sexårsavtalet under 1959 presenterades för landets jordbrukare skedde detta med en uttrycklig försäkran att avtalets tillämpande skulle innebära en viss utjämning av inkomstklyftan. Detta skulle redan från början ske genom att priserna på jordbruksprodukter höjdes fr. o. m. den 1 september 1959.

Den faktiska statistiken över prisutvecklingen för jordbrukets produkter visar emellertid, att det nya avtalet icke medförde någon prisförbättring. En viss förbättring av producentpriserna har visserligen inträtt under 1961, men detta

står helt i samband med tillämpandet av de s. k. inkomst- och kostnadsreglerna. Prisindex för jordbruksprodukterna låg enligt den av jordbruksnämnden beräknade indexserien med mittpriserna per 1 september 1959 som bas för produktionsåret 1958/59 = 99,9, alltså nästan exakt vid den nämnda mittprisnivån i genomsnitt för samtliga produkter. Motsvarande index för produktionsåret 1959/60, dvs. det första året i den nya avtalsperioden stannade vid 100,7. Den faktiska höjningen under det första avtalsåret i genomsnitt stannade alltså vid 0,8 %. Denna effekt tillkom emellertid under höstmånaderna 1959 innan sexårsavtalets spärregler för första gången hade tillämpats. Under de nämnda höstmånaderna låg index vid 103,2, 102,1 och 102. 1 december utlöstes treprocentregeln vilket medförde effekt under en del av december. Index sjönk då till 101,8. Fr. o. m. januari 1960, då tillämpandet av indexregeln till fullo hade slagit igenom, låg index väsentligt under 100. Först i juni 1960, sedan bl. a. inkomstregeln hade tillämpats för ett år, nåddes ånyo den avsedda mittprisnivån.

Den förbättring i jordbrukets produktpriser som indexkonstruktionen anges ha syftat till under prisavtalets första skede synes alltså inte ha infriats. Sedermera har som bekant de olika indexreglerna tillämpats vid flera tillfällen. Löneregeln kom programenligt på nytt att tillämpas under 1961. Det allvarliga prisfall som inträdde under sommaren och hösten 1961 kan till huvudsaklig del förklaras genom de fallande världsmarknadspriserna, vilkas effekt ej omedelbart kunde elimineras genom tillämpandet av treprocentregeln.

Då det nya avtalet fastställdes våren 1959, baserade man kostnadsindex på kostnadsläget första kvartalet 1959, vilket *väntades* bli bestående till den 1 september 1959, och världsmarknadsprisindex baserade man på de priser på utlandsmarknaden, som vid förhandlingarna *förutsattes* skola föreligga den 1 september 1959. Det synes, som om en felbedömning i för jordbruket oförmånlig riktning av en eller båda dessa faktorer,

Interpellation ang. prisutvecklingen för jordbrukets produkter, m. m. skulle kunna påverka hela den efterföljande utvecklingen.

Stora delar av landets jordbrukare är djupt besvikna över att den inkomstförbättring, som ställdes i utsikt i och med det nya avtalets start, helt uteblev. Det förhållandet, att indexreglerna efter det systemet började tillämpas fungerat till synes oklanderligt, kan tyvärr inte eliminera olägenheterna av det dåliga utgångsläget. Med starkt stigande lantarbetarlöner samt likaså stigande kostnader inom förädlingsorganisationerna, vilka ej kompenseras genom prisjusteringar på jordbrukets produkter, uppvägs en betydande del av de förbättringar som skulle komma jordbrukarna till del genom den successiva tillämpningen av lönerregeln. I dagens läge förefaller det inte osannolikt att jordbrukarnas arbetsinkomst är lägre än, eller lika med vad som var förhållandet före avtalets tillämpning.

Jordbruksavtalet 1959 förefaller emellertid — bl. a. med hänsyn till den inledningsvis åberopade punkten 2 i avtalet — att syfta längre än till ett automatiskt tillämpande av indexreglerna. Avtalet måste rimligtvis innebära att en fortlöpande granskning av resultaten skall äga rum.

Åberopande det anförda, hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande interpellation:

1. Vilka åtgärder har vidtagits eller kommer att vidtagas för att fortlöpande undersöka huruvida de utfästelser om inkomstförbättring, som vid avtalets ingående avgavs, verkligen infriats?

2. Är herr statsrådet villig att låta un-

dersöka, i vad mån en eventuell vidgning av inkomstklyftan mellan industriarbetare och jordbrukare har sin grund i en felbedömning vid avtalets ingående av världsmarknadsprisläget den 1 september 1959 och/eller av kostnadsläget vid samma tidpunkt?

3. Vilka åtgärder anser herr statsrådet påkallade, om det visar sig att jordbrukets prisutveckling inte förlöpt i enlighet med avtalets innebörd?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

---

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 522, av herrar *Sundin* och *Svanström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående teckning av aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, m. m.;

nr 523, av herr *Hedström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31, angående utveckling av försörjningsmöjligheterna i Tornedalen; och

nr 524, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 28, angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga.

---

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.17.

In fidem  
*K.-G. Lindelöw*

## Onsdagen den 7 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Herr TALMANNEN:

Som framgår av den utdelade stencilerade planen för plena under februari månad hålles intet bordlägningsplenium fredagen den 9 dennes.

Emellertid kommer statsutskottet att tisdagen den 13 dennes i kamrarna låta bordlägga utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande utbildning av gymnasieingenjörer till lärare vid tekniska läroverk ävensom hemställa, att utlåtandet företages till avgörande efter allenast en bordläggning, d. v. s. vid arbetsplenium onsdagen den 14 februari kl. 14.00.

Den 14 mars kommer utrikesdebatt att hållas med början kl. 10.00.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag vördsamt anhålla om ledighet från sekreterargöromålen inom kammaren under tiden den 13—den 16 februari 1962 för deltagande i sammanträde med 1958 års utredning kyrka—stat å Voksenåsen, Oslo.

Stockholm den 7 februari 1962

*K.-G. Lindelöw*

Första kammarens sekreterare

Den begärda ledigheten beviljades.

### Ang. beskattning av traktamentsersättningar

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Lund-

ströms interpellation angående beskattning av traktamentsersättningar, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Lundström har i en interpellation frågat om jag vill medverka till att pågående utredning om reformering av reglerna för beskattning av traktamentsersättningar slutföres i sådan tid att förslag kan föreläggas riksdagen innevarande år. Jag vill svara följande.

Våra regler om beskattning av traktamenten måste anses föråldrade. Detta är i och för sig naturligt eftersom de varit oförändrade sedan tillkomsten av 1928 års kommunalskattelag. Utvecklingen på arbetsmarknads- och löneområdena har också gjort reglerna på området svåra att tillämpa på ett ur rättvise- och likformighetssynpunkt tillfredsställande sätt. Den omarbetning av bestämmelserna, som pågår inom lönebeskattningsutredningen, syftar till ett system som är lätt att tillämpa och samtidigt tillgodoser kraven på likformig behandling av de skattskyldiga och på materiell rättvisa i beskattningen.

Traktamentsförmånerna bestäms numera i stor utsträckning vid kollektivavtalsförhandlingar och liknande. Lönebeskattningsutredningen har därför haft kontakter och diskussioner i frågan med representanter för arbetsmarknadens parter. Jag har erfarit, att utredningen nu är i färd med att detaljutföra ett förslag till lösning av hithörande beskattningsproblem. Detta arbete bedrivs så snabbt som förhållandena medger. Det är emellertid svårt att nu ange en bestämd tidpunkt för arbetets färdigställande. Härtill bidrar det förhållandet att utredningen kan tänkas finna det erforderligt att ånyo överlägga med organisationerna, innan det slutliga förslaget framlägges.

Jag kan därför inte nu säga om det

## Ang. beskattning av traktamentsersättningar

går att förelägga årets riksdag proposition i ämnet. Men jag kan försäkra herr Lundström, att propositionen kommer så snart det är möjligt.

Med det sagda, herr talman, anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för det i tonen älskvärda och i sak inte alldeles negativa svar, som jag nu har fått.

Innan jag framställde denna interpellation, försäkrade jag mig i kommittéförteckningen i den av oss uppskattade skriften om »vad i rikets styrelse sig tilldragit» om att lönebeskattningsutredningen inte ämnade framlägga något förslag under detta år. Av kommittéförteckningen framgick, att utredningen beräknade att fortsätta sitt arbete under hela detta år. Av finansministerns svar framgår, att det kanske ändå inte är alldeles omöjligt att ett besked i frågan kan lämnas före årets slut.

Jag är glad över att finansministern både i interpellationssvaret och i sina direktiv till utredningen givit till känna en klar förståelse för att denna fråga är betydelsefull och att de förhållanden, som faktiskt råder, är orättvisa. Det hade kanske varit än tacknämligare, om denna förståelse visats också några år tidigare. Det förflöt dock tre år från det att riksdagen begärde en utredning i ämnet till dess utredningen tillsattes. Om utredningen hade kommit till stånd omedelbart efter det att riksdagen begärt den, hade kanske mycket missnöje hos dem, som nu drabbas av orättvisorna, kunnat besparas och många obehag undvikas.

Nu har det snart förflutit ytterligare tre år. Då jag inte kunde finna några tecken på att ett betänkande skulle komma i år, ansåg jag det vara anledning att göra en förfrågan i ämnet.

Med hänsyn till det svar finansministern här lämnat skall jag inte ta upp någon debatt i själva sakfrågan. Men under senare år — inte minst under det senaste året — har jag fått så många för-

frågningar från människor, som är berörda av de orättvisa verkningarna av nu gällande beskattningsregler på detta område, att det enligt min mening kan vara befogat att jag tar några minuter i anspråk för att exemplifiera grunden till den otålighet som kommit till uttryck och den intensitet, varmed man avvaktar ett besked från utredningen.

Som statsrådet själv medgav i utredningsdirektiven hade i varje fall år 1956 den s. k. likställighetsregeln inte helt slagit igenom. Senare har ju riksskatte-nämnden utfärdat klarare direktiv, som nog också tillämpas i många fall. Direktiven beträffande likställighetsregeln ger emellertid möjlighet till schablonbedömning endast i de fall, då det är fråga om enstaka — eller i varje fall inte något större antal — traktamentsdagar. Om det däremot gäller ett stort antal traktamentsdagar skall den skattskyldige styrka, att han förbrukat hela traktamentet. Kan han inte göra det, uppräknas inkomsten med belopp motsvarande s. k. »besparade levnadsomkostnader».

Vad som menas med »ett stort antal resdagar» är inte klart. Jag förmodar att begreppet tolkas olika på olika håll i landet.

Det finns många löntagare i enskild tjänst, som har ett sådant yrke att de måste resa under ett mycket stort antal dagar av året. För dem är de nuvarande bestämmelserna kännbara. Till den betydande samling av skrivelser i frågan, som jag fått under årens lopp, mottog jag för ett år sedan en packe exempel på att de nuvarande bestämmelserna måste betraktas som fullkomligt orimliga. Dessa exempel kom från Norrland — jag vet inte om det är mitt norrländska påbrå som föranlett att de skickades just till mig. De gäller vissa tjänstemän inom domänverket, skogsvårdsstyrelserna och enskilda skogsbolag — d. v. s. kronojägare, länsskogvaktare och skogsfaktorer — i de fyra nordligaste länen. Även om företagen har olika struktur och tjänsterna därför yrkesmässigt inte kan jämföras helt och hållet, kan man nog göra gällande, att tjänst innehavarna med hänsyn till behovet av frånvaro från

### Ang. beskattning av traktamentsersättningar

hemmen i realiteten får anses alldeles likställda. Antalet resdagar är mycket stort — det varierar mellan 100 och 200 dagar om året. I samband med förrätningarna betalar domänverket och skogsvårdsstyrelserna ersättningar enligt i stort sett likartade regler. Skogsbolagens motsvarande ersättningar är såvitt jag har kunnat utreda i samtliga fall lägre.

År efter år har nu domänverkets och tydligen även skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän varken behövt deklarerera eller skatta för någon del av sina traktamenten, vilket ju överensstämmer med gällande bestämmelser, även om antalet förrättningsdagar varit stort och medfört betydande ersättningsbelopp under ett år. Deras kolleger inom den enskilda sektorn har däremot behandlats på varierande sätt. Jag har en tjock lunta med domstolsutslag och beslut från olika beskattningsnämnder, av vilka framgår, att skogsfaktorerna i regel inte har fått något avdrag alls. I vissa fall har ett obetydligt avdrag medgivits, beroende på vad den skattskyldige själv har kunnat bevisa, och det har därvid rört sig om några tiotus eller hundralappar. Jag har för min del inte sett något fall, där vederbörande fått hela kostnaden betraktad som avdragsgill i likhet med domänverkets tjänstemäns kostnader, men det lär ha förekommit även sådana fall.

Det är klart att de människor, som får skatta fullt ut för sina traktamenten, därför att de inte kan bevisa hur mycket de förbrukat, medan deras kamrater i statlig tjänst inte behöver ta upp sina traktamenten i deklARATIONERNA, de betraktar detta förhållande som fullständigt orimligt. När det vidare gäller så pass betydande belopp som det här är fråga om och det hela inte avser ett enskilt år utan pågår år efter år, då är det verkligen inte underligt om missnöjet hopas.

Med mitt exempel har jag velat visa, med vilken intensitet man inom dessa grupper avvaktar lönebeskattningsutredningens samt regeringens förslag till en rättvisare lagstiftning.

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Det är ingen ny fråga som här har dragits upp. Ifrån olika partiers sida har motionerats i denna fråga, men det har inte blivit några resultat. Man har hänvisat till den pågående s. k. lönebeskattningsutredningen.

Jag har begärt ordet, herr talman, för att klart och tydligt få säga, att detta gäller inte bara — som man kan få för sig vid en första anblick — traktamentena för tjänstemän och för arbetare som har traktamenten. Det gäller fastmer avdragsrätten för fördyrade levnadsomkostnader för alla som har sådana i samband med tjänst. Jag tänker i det fallet mest på den mängd arbetare, som blir beskattade på ett särskilt ogynnsamt sätt när de har anställning i kommunal eller enskild tjänst i förhållande till dem som är anställda i statlig tjänst. Det gäller också skogsarbetare.

De statliga traktamentsersättningarna är inte beskattningsbara, men de enskilda är beskattningsbara. Två människor kan ha ungefär lika inkomster totalt och även lika traktamenten, men de kan ändå taxeras olika. Resultatet har blivit sådant därför att bedömningen av traktamenten och resekostnadsersättningar för arbetare i kommunal och enskild tjänst har blivit hårdare än för de anställda i statlig tjänst.

Jag förstår mycket väl att det måste in pengar i form av skatt, men man bör väl ändå så långt som möjligt eftersträva att människorna behandlas på ett likartat sätt. Likställighetsregeln har på dessa områden fungerat dåligt.

Jag vet att det är en svår sak att få fram en hundraprocentig rättvisa härvidlag. När det gällt vissa tjänstemän har man dock kunnat jämföra med befattningshavare i statlig tjänst och därigenom haft möjlighet att få ganska rättvisa avdrag. Men för arbetarna har det varit betydligt sämre.

Den kategori jag tänker på, skogsarbetare m. fl., har varit rätt så nöjd med sin lott. Det ligger i dessa människors natur, och det är tur för myndigheterna att så är fallet, annars skulle man fått fram kolossalt många överklagningar.



**Om viss återbetalning av avgift vid försenad skatteinbetalning**

En skogsarbetare som är gift och ligger borta får f. n. 4: 50 kr. i avdrag. Är han ogift får han 2: 25 kr. Ser man detta i förhållande till andra traktamenten, tycker man nog att det är en kraftig skillnad. Det är klart att inkomsterna i ett sådant fall inte medger någon högre standard, och därigenom blir avdragen också låga.

Hela denna fråga måste lösas snart. Man måste finna vägar som ger rättvisa här, och man kanske måste söka finna schablonregler som på ett enkelt sätt kan tillfredsställa dessa kategorier.

Jag vill uttala min glädje över att finansministern här säger att reglerna är föråldrade och att man rätt snart skall kunna få fram ett förslag i denna fråga. Det är nödvändigt. Många har väntat, och stor missämja råder. Jag hoppas att det blir resultat snarast.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

**Om viss återbetalning av avgift vid försenad skatteinbetalning**

Ordet lämnades ånyo till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÅNG, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara även herr Schöotts interpellation om viss återbetalning av avgift vid försenad skatteinbetalning, och nu yttrade:

Herr talman! I en interpellation har herr Schött frågat, om jag vill medverka till fullständig återbetalning av s. k. respitavgift till skattskyldiga, som genom felaktig uppgift i en almanacka kommit att erlägga skatt först den 15 i stället för rätteligen senast den 13 januari i år.

Den respitavgift det här är fråga om varierar till beloppet mellan 20 öre och 100 kronor. Avgiften uppgår till högst en krona i fråga om skattebelopp som inte överstiger 100 kronor och stiger sedan med en krona för varje påbörjat 100-tal kronor i skatt. Avgiften erlägges på posten i samband med att skatt erlägges efter förfallodagen men före den 19 i uppbörds månaden. Länsstyrelse och

— i Stockholm — överståthållarämbetet kan förordna om återbetalning av respitavgift, om särskilda omständigheter föreligger.

De skattskyldiga det här kan gälla är arbetsgivare med högst en anställd samt vissa B-skattebetalare. För dessa utgick uppbördssterminen i januari i år lördagen den 13. Denna dag finns också angiven på debetsedlarna som uppbördsstämman slutdag. I en minneslista till en av ett känt förlag utgiven skrivbordsalmanacka uppges emellertid felaktigt den 15 som sista dag för skattebetalningen. Den som vilseletts av denna uppgift och därför fått betala respitavgift har nu möjlighet att vända sig till länsstyrelsen resp. överståthållarämbetet och begära befrielse. Med hänsyn till förevarande omständigheter betraktar jag det som självklart att länsstyrelserna och överståthållarämbetet återbetalar respitavgiften. Jag utgår från att rena bagatellbelopp inte kommer att återkrävas.

Med det anförda, herr talman, anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ber jag att få framföra ett tack för svaret på min interpellation.

Svaret innebär att alla skattskyldiga som det här gäller, oavsett var i landet de är bosatta, i den aktuella frågan garanteras samma behandling, och en behandling som måste anses vara riktig och rättvis.

Då detta var syftet med min interpellation och svaret alltså ur de skattskyldigas och min synpunkt är helt positivt, ber jag att än en gång få tacka herr statsrådet.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 40, angående godkännande av konvention om utlämning mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater.

**Interpellation ang. tillvaratagande av yrkesfiskarens intressen vid utfärdande av bestämmelser om skyddsåtgärder för sälbeståndet**

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 42, angående bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåg restaurering av Uppsala domkyrka, till statsutskottet samt i övrigt till behandling av lagutskott.

Föredrogs och hänvisades motionen nr 522 till statsutskottet, motionen nr 523 till bankoutskottet och motionen nr 524 till behandling av lagutskott.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

*Punkten 1*

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkterna 2 och 3*

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1962 skall utgå;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Grekland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsavtal till avtalet den 27 oktober 1953 mellan Konungariket Sverige och Konungariket Danmark angående handräkning i skatteärenden; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av

avtal mellan Sverige och Republiken Sydafrika för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Anmälades statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 49, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 20 bifölles även av andra kammaren.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 för kungl. hov- och slottsstaterna; samt första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

**Interpellation ang. tillvaratagande av yrkesfiskarens intressen vid utfärdande av bestämmelser om skyddsåtgärder för sälbeståndet**

Herr SVANSTRÖM (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté har enligt en tidningsuppgift hos Kungl. Maj:t begärt åtgärder till skydd för sälbeståndet, som av kommittén anses hotat till sin existens.

I framställningen sägs att i vårt land förekommer tre arter av säl, nämligen

vikaresäl, gräsäl och kubbsäl. De tre arterna är delvis lokalt begränsade, men vid eventuella skyddsåtgärder måste de behandlas generellt, då det oftast är svårt att skilja arterna åt. Kubbsälen uppges ha minskat mest i antal och anses nu hotad till sin existens, men också de bägge andra arterna har kraftigt minskat. Som orsak till den uppgivna minskningen anges i skrivelsen bl. a. en nyckfullt verkande vinterjakt och störningar av olika slag.

Åtgärder föreslås nu bl. a. i form av generell slopande av skottpengar på säl, jaktförbud vissa tider och inrättandet av skyddsområden.

Kommittén säger sig vara medveten om att skadegörelsen från sälens sida på främst laxfisket är en nyckelfråga när det gäller att bedöma skyddsåtgärder för sälbeståndet i vårt land. Detta förmodande har visat sig riktigt. Hos fiskarbefolkningen har de föreslagna skyddsåtgärderna väckt oro. Man erinrar om de omfattande skador, som tidigare brukade förekomma på bl. a. laxfiskegarn till följd av den talrika säl förekomsten. Alltfort rapporteras då och då dylika förlustbringande skador på fångst och redskap.

Bland fiskarna menar man att minskningen av sälstammen mera beror på de senaste årens milda vintrar än på rovjakt. Normalt föder sälhonorna sina ungar på isen, men när sådan saknas står endast klipphällar till buds, och där är risken för drunkning av de nyfödda sälungarna stor. Normala isvintrar kan således medföra en kommande ökning av sälbeståndet.

Yrkesfiskarna betraktar varje åtgärd att nu skydda sälen såsom obefogad. Beståndet anses på det hållet ingalunda hotat till sin existens, och de föreslagna åtgärderna skulle, anser man, endast leda till en onödig och skadlig ökning av sälbeståndet till men för fisket.

Med den anförda motiveringen anhäller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att — om åtgärder till skydd för sälbeståndet ak-

**Interpellation ang. förslag till namnlag**  
tualiseras — utforma bestämmelserna på sådant sätt att yrkesfiskarnas intressen respekteras och skador på fångst och redskap, förorsakade av säl, ersättes med statsmedel?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spørsmål finge framställas.

**Interpellation ang. förslag till namnlag**

Ordet lämnades på begäran till herr HANSON, PER-OLOF, (fp), som yttrade:

Herr talman! En bestämd ordning för släktnamns antagande och förändrande tillkom här i landet först genom utfärdandet av den s. k. släktnamnsförordningen av 1901. I denna saknas alldeles bestämmelser om hinder för någon att vidare begagna det namn, som före förordningens tillkomst vederbörligen kyrkobokförts för honom såsom släktnamn. Då icke desto mindre ensamrätt till i kyrkoböckerna för såväl adliga som icke adliga antecknade släktnamn genom högsta domstolens avgörande i olika rättegångar tillerkänts resp. adliga ätters medlemmar, innebär detta sålunda att en särrätt till adligt släktnamn gjorts gällande vid sidan om och oberoende av släktnamnsförordningen. För kännedom om denna adliga särrätt till namn har man huvudsakligen att tillgå högsta domstolens avgöranden i målen om skydd för adliga ättenamnen Lindencrona, Bildt, Pauli, Lagercrantz och Åkerhielm, i enlighet med de referat som meddelats i Nytt juridiskt arkivs avdelning för lagskipning (1929, 1936, 1940, 1958).

Den högsta dömande myndighetens avgöranden i dessa adliga namnrättsmål avser genomgående långt före släktnamnsförordningens tillkomst antagna och vederbörligen i kyrkoböckerna antecknade namn; de innebär, utom vad angår namnet Pauli, att med tillmötesgående av ett adligt käromål förbud utfärdats för ofrälse svarande att vidare bära och bruka det adliga ättenamnet samt åläggande för dem att betala rättegångs-

**Interpellation ang. förslag till namnlag**

kostnaderna. Detta förbud har motiverats med hänvisning till en på grund av under 1600- och 1700-talen utfärdade adliga privilegier gällande ensamrätt för adlig ätts medlemmar till begagnande av ett i samband med adlandet ätten tillerkänt egenartat namn.

Tillämpning av en sådan privilegierätt till adligt ättenamn har över huvud taget icke förekommit förrän högsta domstolen i slutet av 1920-talet, då släktnamnsförordningen redan varit i kraft i flera årtionden, för första gången på grundval därav utfärdade förbud för icke adliga svarande i ett namnrättsmål att begagna sitt släktnamn, enär detta var detsamma som en adlig ätts. Satsen om ett kvarstående adligt ståndsprivilegium bestreds av två av de i målets avgörande deltagande justitieråden, som med åberopande av en omfattande historisk-rättslig utredning alldeles bestämt underkände den adliga privilegierätten såsom rättsgrund och ville lämna det adliga käromålet utan bifall.

Utöver förbudet för de icke adliga att vidare bära och bruka det adliga namnet har högsta domstolen icke meddelat någon annan föreskrift än om rätt för de adliga kärandena att för anteckning av detta förbud förete domen hos vederbörande folkbokföringsmyndigheter. Verkställighet eller sätt härför har icke föreskrivits, men namnbyte och anteckning därav i folkbokföringen har kunnat genomföras, såvida de ofrälse svarandena kunnat förmås att till namnmyndigheten inge ansökan om namnbyte. Svarandena i det nu senast avgjorda adliga namnrättsmålet, det Åkerhielmska, har emellertid enständigt vägrat att göra sådan ansökan, och något sätt att tvinga dem lär icke finnas om de vidhåller sin vägran att avsäga sig sitt ärvda och sedan nära 100 år för deras släkt kyrkobokförda släktnamn, vilket lett till den egendomliga situationen att statistiska centralbyrån adresserat ett brev till »Herr kontoristen Karl Gunnar förut Åkerhielm».

Vad beträffar högsta domstolens dom (den 25 november 1958) i det senaste målet om skydd för adligt ättenamn in-

nebar även den sålunda bifall till det adliga käromålet och sålunda förbud för de icke adliga svarandena att vidare bära och bruka det adliga ättenamnet. Den företer emellertid principiellt sett en bestämd skiljaktighet från de föregående domarna, enär såsom rättsgrund icke längre åberopas en med uteslutande av alla andra än den adliga ättens medlemmar gällande privilegierätt till ättenamnet. Hovrätten och dess förinnan häradsrätten hade i sina domslut anfört exempel på undantag och med utgång därifrån ansett det icke vara något hinder för att adligt namn bäres även av personer som tillhör ätten men icke har adelskap. Med gillande härav fann en majoritet av de i målets avgörande deltagande justitieråden (fyra av fem) den adliga privilegierätten ej kunna anses sträcka sig så långt att den innefattade hinder för adlig ättemedlems barn utom äktenskap att, åtminstone med hans medgivande, bära och bruka ättenamnet. Emellertid underkände högstadomsstolsmajoriteten den såsom bevisning tidigare godtagna utredningen — byggd på kyrkoboksanteckning år 1871 — om de icke adliga svarandenas, far och son, härstamning genom utomäktenskaplig förbindelse från medlem av den adliga ätten. Beträffande motiveringen var ett justitieråd av skiljaktig mening och ville såsom skett vid de tidigare avgörandena i högsta domstolen i mål av detta slag motivera domslutet med åberopande av en med uteslutande av alla andra än den adliga ättens medlemmar gällande privilegierätt till det adliga ättenamnet.

Kritik har riktats mot den på dessa domar grundade adliga privilegierätten till av adliga gemensamt med icke adliga burna släktnamn och det därmed motiverade förbudet för ofrälse att vidare bära och bruka sina lagligt förvärvade och kyrkobokförda namn. Kritiken har haft till syfte att få till stånd lagstiftning om ändrade grunder för handläggningen av de ärenden varom det här är fråga. Jag vill i detta sammanhang erinra om att frågan härom tidigare varit före i riksdagen genom motioner till 1954 års

**Interpellation ang. tidpunkten för upptagande av gruvdrift i Stekenjokk i Vilhelminafjällen**

riksdag (I:116 och II:151) och fråga till justitieministern vid 1958 års riksdag samt behandlats i såväl Svensk juristtidning som i dagspressen.

Det förefaller rimligt att vanliga enkla medborgare får rätt att behålla sitt namn, sedan de ärvt det och burit det i generationer, även om det visar sig vara likalydande med namnet på en adlig släkt.

Namnrettskommitténs i början av 1960 framlagda betänkande med förslag till namnlag bör, synes det, kunna läggas till grund för lagstiftning på området. Då denna kommitté i princip företrätt den ståndpunkten, att namnrätt skall för framtiden grundas på kyrkobokföringen och vara lika för alla, är naturligtvis häremot ingenting att invända. Kommitténs förslag i detta avseende är av alldeles samma principiella innebörd som det beslut i statsråd (1933), varigenom Kungl. Maj:t med tillämpning av släktnamnnsförordningen för icke adliga namnhavare godkände släktnamnet Pauli såsom rättmätigt brukat och buret, innan talan om förbud för dem att vidare begagna namnet med återopande av adlig privilegierätt hunnit anhängiggöras inför domstol. Emellertid framlägger kommittén jämsides härmed förslag om en övergångstid på fem år, inom vilken namnhavare skall vidkännas den inskränkning i sin rätt, som föranledes av adelsrätters uteslutande rätt till egenartat adelsnamn enligt gällande praxis. Det får väl anses vara uteslutet, att detta förslag om preklusionstid för ett adligt ståndsprivilegium, oaktat kommittén står enhälligt bakom detsamma, skall kunna vinna statsmakternas bifall. Den allmänna meningen skulle bestämt reagera mot att på sådant sätt lagfästa ett adligt ståndsprivilegium, som ter sig helt främmande för vår tids betraktelsesätt.

I förteckningen över propositioner avsedda att föreläggas 1962 års riksdag har jag icke kunnat återfinna lagförslag med anledning av namnrättskommitténs i början av år 1960 avlämnade förslag till namnlag, varför jag drar slutsatsen att

sådan proposition inte heller under 1962 kommer att föreläggas riksdagen.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande frågor:

1. Vid vilken tidpunkt avser statsrådet förelägga riksdagen förslag till ny namnrättslag?

2. Avser statsrådet utforma kommande förslag till namnrättslag på sådant sätt att hittillsvarande rättspraxis om skydd för adligt namn icke skall kunna i framtiden tillämpas?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

---

**Interpellation ang. tidpunkten för upptagande av gruvdrift i Stekenjokk i Vilhelminafjällen**

Herr SÖRLIN (s) fick nu ordet och anförde:

Herr talman! Länsstyrelsen i Västerbottens län har i skrivelse den 10 maj 1961 till Konungen hemställt att åtgärder snarast möjligt vidtages för upptagande av gruvdrift i Stekenjokk, Vilhelmina landskommun. Som skäl härför anföres i huvudsak följande.

Under de goda konjunkturen, som varit rådande under senare år, har tillgången på arbetstillfällen varit god i södra och mellersta Sverige, medan övre Norrland alltjämt besvärats av arbetslöshet. Detta förhållande har påskyndat utflyttning. Den fortgående avtappningen av arbetskraft förorsakar en ogynnlig befolkningsutveckling bl. a. såvitt avser ålders- och könsfördelning. Av kommunerna i Västerbottens läns lappmark uppvisar Vilhelmina landskommun den starkaste folkminskningen. Mellan åren 1950 och 1960 minskade kommunens folkmängd med drygt 13 %. Sedan det av kungl. vattenfallsstyrelsen bedrivna kraftverksbygget i Stalon i huvudsak avslutats under 1961 har kommunen

### Interpellation ang. tidpunkten för upptagande av gruvdrift i Stekenjokk i Vilhelminafjällen

enligt preliminära siffror träffats av en fortsatt betydande folkminskning.

Näringslivet i kommunen är synnerligen ensidigt. Jord- och skogsbruk är de helt dominerande näringarna, och den fortgående rationaliseringen inom dessa näringar medför friställning av arbetskraft och därmed ytterligare utflyttning. Kommunens glesbygd befinner sig nu i en allvarlig utveckling. Vid sådant förhållande är det uppenbart att ansträngningar skyndsamt måste göras för att stärka näringslivet och skapa nya arbetstillfällen i dessa trakter om utflyttningen skall kunna begränsas till en ur samhällelig synpunkt godtagbar nivå. Ett snart upptagande av gruvdriften vid malmfyndigheterna i Stekenjokk är av denna anledning av synnerligen stor vikt.

Att så sker är emellertid icke endast ett lokalt intresse, utan även en angelägenhet för hela vårt land. Det råder nämligen en stor brist på inhemsk råvara för koppartillverkning. Under 1960 och 1961 nödgades Bolidens gruvaktiebolag begränsa kopparproduktionen på grund av råvarubrist. Bolidenbolaget har sålunda stort behov av kopparmalm för att kunna upprätthålla gruvdriften vid Rönnskärsverken i full omfattning och därmed i görligaste mån tillgodose landets behov av koppar.

Av det anförda framgår att det är ett starkt allmänt intresse att malmförekomsten i Stekenjokk ej ligger outnyttjad utan snarast blir föremål för brytning. Även kommerskollegium anser att ekonomiska och andra skäl talar för att gruvdrift upptages i Stekenjokk så snart ske kan.

I bilaga 12 till statsverkspropositionen upplyses att den i Stekenjokk påträffade kopparzinkmalmen omfattar cirka 11 miljoner ton, ävensom att frågan om upptagande av gruvdrift där kommer att aktualiseras under nästa budgetår, genom fortsatta utredningar och undersökningar.

Den omständigheten att departementschefen nu äskar anslag till byggande av väg till malmfältet tyder också på en positiv bedömning av möjligheten att där bedriva malmbrytning. Vid sådant förhållande vore det önskvärt att närmare upplysningar redan nu kunde lämnas om tidpunkten för påbörjande av sådan verksamhet. Upplysning härom är av stort värde, enär verksamheten måste föregås av åtskilligt planeringsarbete, bl. a. såvitt avser samhällsbebyggelse och vägbyggnader utöver den nämnda.

Under hänvisning till det sagda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande fråga.

Är herr statsrådet i tillfälle att ange en tidsplan för de förberedande arbetena och den beräknade tidpunkten för igångsättande av kommersiell brytning av malmen i Stekenjokk?

Även denna anhållan bifölles.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 525, av fröken *Mattson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk;

nr 526, av herrar *Schött* och *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk; samt

nr 527, av herr *Sveningsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.46.

In fidem

*K.-G. Lindelöw*